

Fortsatt en kamp

Tor Levin Hofgaard
president i Norsk psykologforening

Tenk deg at du går i 5. klasse og er forelsket i en av samme kjønn. Og så ser du på mobilen din: Slike som deg skytes med maskingevær på et diskotek fordi de føler som deg.

KJENN PÅ HATET. Kjenn ordentlig etter. Hvordan vil det føles om noen hater deg? Hater så intenst at de vil drepe deg. Meie deg ned med automatvåpen mens du danser lykkelig og intetanende, og bare er deg selv sammen med den du elsker. Det ville føles uvirkelig, ikke sant? Kan noen hate så intenst og ville deg så vondt bare fordi du er akkurat deg?

Jeg bråvåkner når jeg blir minnet om dette. I hverdagen ellers glemmer jeg at noen hater meg så intenst. Jeg lever mitt daglige liv med min forlovede, Kenneth, og glemmer at det finnes mennesker der ute som er villige til å jage, slå ned og til og med drepe oss. Og at andre er villige til å bruke store deler av sitt liv på å argumentere for at det er riktig å diskriminere oss, frata oss rettigheter og behandle oss helt annerledes enn andre. Bare fordi vi føler det vi føler.

Og så skjer det som skjer i Orlando. 50 mennesker skutt og drept, og like mange alvorlig såret fordi de føler som de føler. Hat-terror på et nytt nivå. Den mest alvorlige masseskytingen i et land der massedrap er så vanlig at det i snitt skjer hver dag. Denne gang rettet mot kjærligheten. Min kjærlighet. Det er brutalt, vondt og rystende. Og det er personlig.

Vi snakker ofte om hvor langt vi er kommet når det gjelder ikke-diskriminering og aksept for homofile i Norge og den vestlige verden. Og det er riktig at vi har beveget oss langt fra slutten av 1970-tallet da jeg på barneskolen for første gang i mitt liv ble forelsket – i en gutt – og til i dag. I Norge er det skjedd en helt enorm endring i homofile menneskers frihet til å leve åpent, til hvordan jeg kan leve mitt liv i dag.

Samtidig er det åpenbart for meg at vi ikke kan ta denne friheten for gitt. Hat-terroren i Orlando minner meg og oss på det. Men den er ikke den eneste påminnelsen. For få år siden demonstrerte over 100 000 mennesker i gatene i Paris for fortsatt diskriminering av homofile. Utenfor den amerikanske ambassaden i Russland blir folk arrestert for å vise sympati med ofrene fra Orlando. Mens den russiske Dumaen i realiteten har forbudt homofile å holde hverandre i hendene på gaten. Med andre ord – verdenskartet blir dessverre lite dersom min forlovede og jeg kun skulle reist til land der vi kan være trygge for at det er ok å være oss. (se ilga.org/what-we-do/lesbian-gay-rights-maps/ for et oversiktskart).

– Jeg lever mitt daglige liv med min forlovede, Kenneth, og glemmer at det finnes mennesker der ute som er villige til å jage, slå ned og til og med drepe oss

Min reaksjon på folk som prøver å skremme meg tilbake i skapet, og inn i den dype psykologiske fortvilelsen over ikke å kunne være meg selv, er å vise dem at de ikke kan vinne. Vis frem min kjærlighet og mitt liv, og insistere på min rett. Samtidig vet jeg at dette kan jeg gjøre nettopp fordi jeg er trygg her. Jeg har levd lenge ute av skapet. Møtt mange som bekrefter meg som verdifull, behandler meg likeverdig, ser forbi legning, ser meg og elsker meg. Det gir meg en stødig plattform å stå på. Det å si «jeg elsker deg» til min kjæreste er fortsatt del av en kamp, men den vil og kan jeg ta.

Lett for meg. Men tenk deg at du går i 5. klasse og er forelsket. Han du ikke får ut av tankene en eneste time på døgnet, er av samme kjønn. Og så ser du på mobilen din: Slike som deg skytes med maskingevær på et diskotek fordi de føler som deg. Mange går i store demonstrasjonstog mot deg og dine likesinnede, de vil nekte sånne som deg å holde hender, de vil dømme *deg* til døden om de kunne. Filosofer, prester og politikere snakker om at du er en trussel mot samfunnet, mot familien, mot alt det bestående og trygge. På nettet ser du en prest i USA forkynne etter Orlando-terroren at det var synd det ikke var flere som døde. Og verre – kanskje overhører du foreldrene dine. De som skal være den trygge basen i livet ditt, snakker om homofile som syndere, som syke og som annenrangs mennesker.

Hvordan har du det da? Klarer du å forestille deg hvordan det må være å lese og høre om et slikt hat, et slikt fravær av respekt og fravær av likeverd? Det skal ikke mye fantasi til for å forstå at verden da må oppleves som farlig og truende. At håpløshet og meningsløshet kryper inn under huden. At skammen tar overhånd.

Jeg tror egentlig det er vanskelig for mange i den heterofile «normalbefolkningen» å sette seg inn i en slik situasjon. Selv med god evne til empati. Men vi vet nå en god del om hva dette gjør med unge mennesker. Spesielt når også foreldrene bidrar negativt. Det internaliserte stigmaet som oppstår hos disse ungdommene, kan skape store problemer resten av livet. Vi vet for eksempel at det å få etablert slik internalisert homofobi gjennom oppdragelsen kan føre til økt vold i nære relasjoner, det kan gi tydelig dårligere psykisk helse, og gi økt risiko for angst, depresjon og dårlig selvbilde. Studier viser videre at mennesker med det som kalles «minoritetsstress», kan få forkortet levetiden med opptil 12 år på grunn av livsstilssykdom som følger av stress.

Som profesjon har vi psykologer et ansvar for å gjøre livet til denne 5.-klassingen og alle andre unge bedre. Vi må hjelpe dem før vi gjenfinner dem på BUP. Det handler også om å spre kunnskap om seksualitet og om at denne opptrer langs et spekter. Faktisk tyder mye på at få er utelukkende hetero- eller homofile. Vårt oppdrag er derfor å fortelle at det normale er å være mer eller mindre tiltrukket av det samme eller motsatte kjønn. Like viktig er det å formidle at homofile har like sterke kjæresteforhold som heterofile, og at de like ofte har langvarige forhold. Dessuten: De får stadig oftere barn, som viser seg å bli mindre mobbet enn andre, og som klarer seg svært bra.

Det vi også kan gjøre, er å hjelpe 5.-klassingen ved å benytte et språk som viser en bredde i hva som er vanlige følelser. Vi må da tone ned det hetero-normative begrepsapparatet vi omgir oss med, og også snakke om variasjon i kjærlighetslivet og seksualitet som vanlig. Prosjektet Rosa Kompetanse, som drives av FRI – Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold, jobber nettopp med dette. Det anbefales å ta kontakt. (<https://foreningenfri.no/artikler/llh.no-rosakompetanse>)

Hat-terroren i Orlando har skremt mange, og den har nok vekket oss som lever i en boble av tro på at så mye er blitt annerledes. Fortsatt er homofili forbudt i over 70 land. Fortsatt mener mange at homofili er et umoralsk valg, noe vi helst skal gjemme bort. Det er dem som mener at homo-dager og homo-parader er galt, og som i sin fullstendige kulturelle blindhet uttaler seg slik: «Vi heterofile viser ikke frem at vi er heterofile hele tiden, så hvorfor skal homoene gjøre det?»

Jo da, vi er kommet langt. Men det er fortsatt lenge til jeg kan si «jeg elsker deg» til min forlovede, og vise det, uten å være en del av en kamp.